

ห้องสมุดมิติใหม่

วัตถุประสงค์หลักของห้องสมุดคือการเป็นแหล่งสารสนเทศและความรู้เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้ใช้บริการเมื่อครั้งอดีตความรู้จะอยู่ในหนังสือเป็นหลัก แต่ปัจจุบันแหล่งที่มาของความรู้มีหลายช่องทางมากขึ้น รวมทั้งความต้องการของผู้ใช้บริการก็มีความซับซ้อนมากขึ้นด้วย ห้องสมุดหลายแห่งจึงได้ปรับตัวให้เข้ากับโลกความรู้สมัยใหม่ เกิดเป็นห้องสมุดที่มีกายภาพสวยงามน่าใช้บริการ ผสมผสานกับกิจกรรมเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้มีประสบการณ์ตรงกับความรู้ นำเสนอเนื้อหาเฉพาะด้านที่ผู้ใช้บริการสนใจ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและให้บริการสารสนเทศแบบดิจิทัล รวมถึงการคิดค้นนวัตกรรมการให้บริการในเชิงรุกเพื่อให้คนเข้าถึงหนังสือได้ง่ายขึ้น

กรณีตัวอย่างห้องสมุดดังต่อไปนี้ คือมิติใหม่ของห้องสมุดที่มีเอกลักษณ์และความแตกต่างเฉพาะตัว โดยไม่ได้ละทิ้งวัตถุประสงค์หลักของความเป็นห้องสมุด

รูปลักษณะโฉมใหม่และการออกแบบการใช้พื้นที่

ห้องสมุดหลายแห่งได้ปรับปรุงกายภาพของห้องสมุดให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่มีบรรยากาศผ่อนคลายมากขึ้น บ้างก็ออกแบบให้มีสีสันและดูมีชีวิตชีวา ดังเช่นห้องสมุดที่ใช้แนวคิดห้องสมุดมีชีวิต **ศูนย์การเรียนรู้เมืองฉะเชิงเทรา** เป็นตัวอย่างของห้องสมุดที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่นสะดุดตาทั้งภายในและภายนอก อาคารดูคล้ายหนังสือขนาดยักษ์ซ้อนกัน 4 เล่ม พื้นที่ให้บริการแบ่งออกเป็น 9 โซน ตามฟังก์ชันการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป ทั้งพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือ ชมภาพยนตร์ เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของเมืองแปดริ้ว หรือทำกิจกรรมต่างๆ รวมแล้วมีพื้นที่ถึง 6,000 ตารางเมตร เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกและมีภาพลักษณ์ที่ทันสมัย ปัจจุบันทดลองเปิดให้บริการ 2 ชั้น

การคำนึงถึงผู้อ่านที่หลากหลาย เจาะกลุ่มผู้ใช้ เข้าใจพฤติกรรม

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ห้วยขวาง

การปลูกฝังการอ่านที่ยั่งยืนคือการเริ่มต้นส่งเสริมการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ แต่ห้องสมุดทั่วไปอาจไม่สามารถตอบสนองความอยากอ่านของเด็กได้ เพราะเด็กมีความสนใจเรื่องราวที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งจึงได้จัดพื้นที่การอ่านและหนังสือสำหรับเด็กไว้ด้วย นอกจากนี้ ยังมีห้องสมุดสำหรับเด็กโดยเฉพาะ อาทิ **ห้องสมุดการ์ตูน** ที่ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ห้วยขวาง ของกรุงเทพมหานครซึ่งเต็มไปด้วยหนังสือที่นำพาเด็กไปอยู่ในโลกแห่งจินตนาการ แม้ว่าผู้ใหญ่บางคนจะมองว่าการ์ตูนเป็นหนังสือที่ไร้สาระ แต่จริงๆ แล้วสามารถช่วยสร้างแรงบันดาลใจและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กๆ ได้ ภายในห้องสมุดมีหนังสือการ์ตูนให้บริการกว่า 7,000 เล่ม มีห้องฉายภาพยนตร์แอนิเมชัน ห้องอ่านนิทาน มุมหนังสือการ์ตูน 3 มิติ และมีพื้นที่จัดกิจกรรม อาทิ การวาดภาพระบายสีการ์ตูน

การเชื่อมโยงความรู้กับวิถีชีวิต

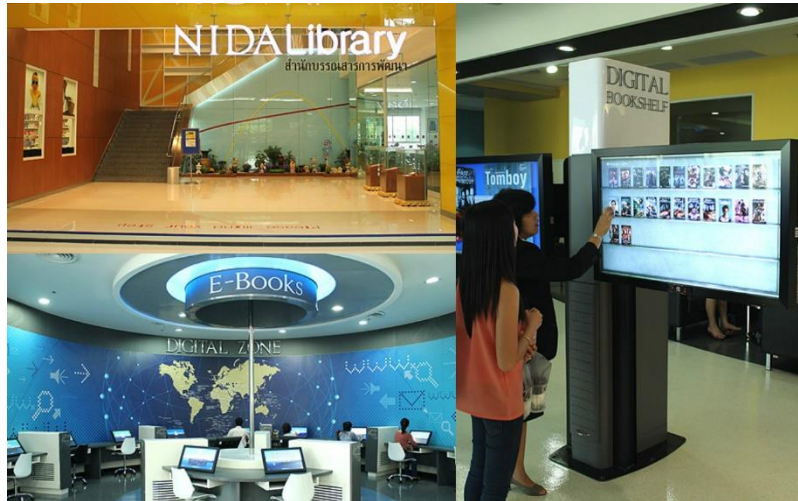

นิทรรศการเรื่องแนวกินอีสานและกล่องความรู้กินได้

อีกบทบาทหนึ่งของห้องสมุดนอกเหนือจากการส่งเสริมการอ่าน คือการกระตุ้นให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน หรือส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการได้ลงมือปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ดังเช่นโครงการ **ศูนย์ความรู้กินได้** โดยความร่วมมือระหว่าง กศน. และ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ดำเนินการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งพื้นที่การใช้งาน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และเนื้อหาสาระ เกิดเป็นโมเดลใหม่ที่เป็นตัวอย่างของการแปลงความรู้ในหนังสือให้กลายเป็นโอกาสในการสร้างหรือการพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน ซึ่งนับเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านการทำมาหากินจะถูกจัดชุดบรรจุใน **กล่องความรู้กินได้** เพื่อหมุนเวียนไปตามชุมชนต่างๆ ได้สะดวก เช่น เรื่องเกษตรอินทรีย์

การถักไหมพรม การเลี้ยงปลาตก การแปรรูปธัญพืชเพื่อสุขภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น นิทรรศการ เวิร์คช็อป การเสวนา การทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและกฎหมาย เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

บรรยากาศที่ทันสมัยของห้องสมุดนิต้า

ห้องสมุดจำนวนมากได้ปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การเข้าถึงความรู้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากระบวนการสืบค้นหรือการยืมคืนออนไลน์ การให้บริการคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การจัดหาอีบุ๊กหรืออุปกรณ์การอ่านใหม่ๆ เช่นแท็บเล็ต ฯลฯ ตัวอย่างห้องสมุดที่ได้รับการกล่าวถึงว่ามีความไฮเทคระดับอาเซียนก็คือ ห้องสมุดนิต้า หรือ สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่พัฒนาเป็น E-Library อย่างเต็มตัว มีการจัดหาอีบุ๊กเพื่อเป็นทรัพยากรในการเรียนการสอนและหาความรู้ของนักศึกษา ด้วยการลงทุนค่าลิขสิทธิ์ราว 10 ล้านบาทต่อปี โดยสามารถสั่งซื้อเข้าห้องสมุดอย่างรวดเร็วภายใน 30 นาที

การตอบสนองความต้องการเฉพาะที่หลากหลาย

ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) เชียงใหม่

ในอนาคตห้องสมุดเฉพาะทางซึ่งทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจะมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น เพราะถึงแม้ว่าปัจเจกบุคคลจะสามารถแสวงหาความรู้ทั่วไปได้ด้วยตนเอง แต่การเข้าถึงความรู้เฉพาะทางด้วยตนเองยังมีต้นทุนค่อนข้างสูง เช่น หนังสือเกี่ยวกับการออกแบบบางเล่ม

มีมูลค่าหลายหมื่นบาท ดังนั้น ห้องสมุดในลักษณะนี้จึงเริ่มปรากฏให้เห็นเพิ่มขึ้นอย่างมากในรอบสิบปีที่ผ่านมา อาทิ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) แหล่งค้นคว้าด้านการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย ปัจจุบัน TCDC เปิดให้บริการแล้วทั้งที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ **ห้องสมุดเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมหรือKU Eco Library** ซึ่งเน้นจุดประกายความคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้วยการออกแบบห้องสมุดจากเศษวัสดุเหลือใช้ **ห้องสมุดการท่องเที่ยว** ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งรวมหนังสือด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ห้องสมุดเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม หรือ KU Eco Library

TK Park ขานรับ Thailand 4.0 ปรับโฉมสู่ “การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล”

ใครที่แวะไปเยี่ยมเยือน Central World กันบ่อยๆ คงต้องเคยผ่านตากับชื่อของ “TK Park” ห้องสมุดมีชีวิตขนาดยักษ์ที่ตั้งอยู่บนชั้น 8 Dazzle Zone ของศูนย์การค้าดังกล่าวกันมาบ้าง และใครที่เป็นสมาชิกก็คงสัมผัสได้ดีถึงการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีข้อมูลขนาดมหึมาให้ศึกษา และมี Facilities อื่นๆ ที่ตอบโจทย์ของนักเรียนรู้อย่างลงตัวในวันที่ประเทศไทยต้องการก้าวสู่ Thailand 4.0 ห้องสมุดยักษ์ใหญ่แห่งนี้ก็ไม่พลาดที่จะขานรับนโยบายของภาครัฐด้วยการเดินหน้าเข้าสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเต็มไปรูปแบบ เห็นได้จากการประกาศแผนการดำเนินงานปี 60 ภายใต้แนวคิด “การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล” หรือ “Learning in Digital Age” ซึ่งเป้าหมายก็คือการพัฒนาศักยภาพประชากรของประเทศให้มีความทันสมัยแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างการคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์สู่การพัฒนาอาชีพในอนาคต โดยจะมีการขยายเครือข่ายอุทยานการเรียนรู้ TK park ทุกกระดับ โดยให้ความสำคัญพิเศษกับจังหวัดชายแดนใต้

คุณรามเมศ พรหมเย็น

คุณรามเมศ พรหมเย็น รักษาการผู้อำนวยการ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอร.) หรือ TK park กล่าวว่า จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และ นโยบายสู่ Thailand 4.0 ที่มีเป้าหมายสำคัญในการเสริมสร้างและพัฒนาประชากรให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สามารถสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมใหม่ โดยนำฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดพัฒนาเพื่อยกระดับประเทศสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และมีรายได้ระดับสูงใน 20 ปีข้างหน้า

การดำเนินงานของ TK park ในปี 2560 ได้ขานรับและมีทิศทางมุ่งเน้นในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การเรียนรู้ พร้อมกับปรับกระบวนการให้บริการเพื่อตอบสนองโจทย์ยุคดิจิทัลด้วยการสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงาน ทั้งเว็บไซต์ Digital TK, ห้องสมุดออนไลน์ (TK Public Online Library), สร้างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ฯลฯ

ในส่วนห้องสมุดออนไลน์ (TK Public Online Library) ก็มีหนังสือทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งองค์ความรู้ประเภทต่างๆ และสารพันบันเทิง รวมทั้งรูปแบบมัลติมีเดียมากกว่า 10,000 เล่ม ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 23,000 คน มีปริมาณการยืมอ่านรวม 70,000 ครั้งตั้งแต่เปิดให้บริการตลอด 1 ปีกว่าด้วย

ปัจจุบันอุทยานการเรียนรู้ของหน่วยงานเครือข่ายที่เปิดให้บริการได้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว 19 แห่ง และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 นี้ มีกำหนดเปิดให้บริการใหม่อย่างน้อย 2 แห่งที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานการเรียนรู้ปัตตานี (ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย) และ อุทยานการเรียนรู้นครราชสีมา (TK Square Korat) โดยอุทยานการเรียนรู้ของหน่วยงานเครือข่ายที่เปิดให้บริการแล้วนั้นจะกำหนดให้มีการเชื่อมโยงระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ระบบฐานข้อมูลหนังสือและสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เข้ากับอุทยานการเรียนรู้ต้นแบบเพื่อที่ผู้เข้าใช้บริการของ TK park เครือข่ายสามารถสืบค้นและนำไปศึกษาได้อย่างสะดวก

ก้าวต่อไปของ TK park จึงอาจเป็นการมองไปข้างหน้าเพื่อสนับสนุนให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน แม้อายุคที่ข้อมูลดิจิทัลเข้ามาแทรกอยู่ในไลฟ์สไตล์เต็มไปหมดเช่นทุกวันนี้